

ŽUPANIJE I FONDOVI EU:

- PREGLED I USPOREDBA UGOVORENIH SREDSTAVA

- OSVRT NA PROJEKT SLAVONIJA, BARANJA I SRIJEM

- Uvodno
- Iznos ugovorenih sredstava fondova EU po županijama
- Ugovorena sredstva fondova EU po stanovniku po županijama
- Udio županija u ugovorenim sredstvima fondova EU u odnosu na njihov udio u nacionalnom BDP-u
- Razlika između udjela županija u ugovorenosti fondova EU i udjela u BDP-u
- Vrijednost ugovorenih sredstava fondova EU u odnosu na BDP svake županije
- Slavonske županije - vrijednost ugovorenih sredstava fondova EU u odnosu na BDP
- Slavonske županije – udio u ugovorenim sredstvima iz fondova EU i u BDP-u Hrvatske
- Slavonske županije – ugovorena sredstva Fonda za ruralni razvoj i usporedba s BDP-om
- Zaključno

IZDAVAČ
Hrvatska gospodarska komora

ZA IZDAVAČA
Luka Burilović

PRIPREMIO
Sektor za financijske institucije i ekonomske analize
Odjel za makroekonomske analize
tel.: +385 (0)1 4828 373
fax.: +385 (0)1 4561 535
e-mail: makroekonomija@hgk.hr
web: hgk.hr

GRAFIČKO OBLIKOVANJE I PRIJELOM
Privredni vjesnik d.o.o.

Zagreb, veljača 2019.

UVODNO

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije objavilo je sveobuhvatan pregled ugovorenih sredstva iz fondova Europske unije po županijama za sva tri operativna programa (Operativni program Konkurentnost i kohezija, Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali i Program ruralnog razvoja), od početka financijske perspektive (od 2014. godine) do zaključno s 31. siječnja 2019. godine.

Navedeni operativni programi projekte sufinanciraju sredstvima:

- **Kohezijskog fonda** (u kojem je za proračunsko razdoblje 2014. – 2020. za Hrvatsku predviđeno oko 2,51 mlrd. eura iz proračuna EU)
- **Europskog fonda za regionalni razvoj** (za Hrvatsku je predviđeno oko 4,32 mlrd. eura)
- **Europskog socijalnog fonda** (za Hrvatsku je predviđeno oko 1,52 mlrd. eura)
- **Europskog fonda za poljoprivredu i ruralni razvoj** (za Hrvatsku je predviđeno oko 2,4 mlrd. eura).

Izvještaj se odnosi na projekte koji se provode na području samo jedne županije, dok projekti koji se provode na području nekoliko županija ili na području cijele Hrvatske nisu prikazani u tom izvještaju. Prema podacima Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova EU, **ukupan je kumulativni iznos ugovorenih EU sredstava u 2017. i 2018. godini (zbroj sredstava ugovorenih po pojedinim županijama) iznosio 41,66 mlrd. kuna (oko 5,5 mlrd. eura)** (iznosi za prethodne godine po županijama nisu dostupni i gotovo su zanemarivi).

Cjelokupan pregled po županijama i navedenim operativnim programima nalazi se na razvoj.gov.hr.

Na temelju iznosa ugovorenih sredstava po županijama za razdoblje 2017. – 2018., ova analiza pokušava odgovoriti na pitanja:

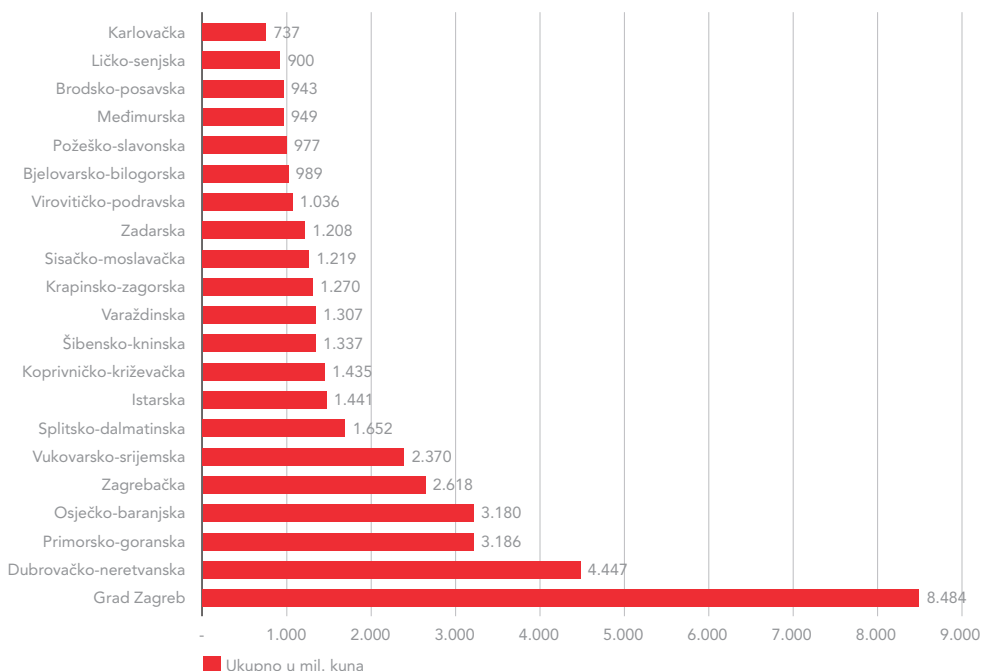
- koje su županije ugovorile najveće iznose sredstava fondova EU ukupno, ali i po stanovniku (radi procjene uspješnosti korištenja fondova EU)
- kolike su vrijednosti ugovorenih sredstava u odnosu na veličinu gospodarstva županije odnosno njihova BDP-a (radi realnije procjene korištenja fondova EU i usporedbe važnosti doprinosa EU fondova gospodarskom rastu županija)
- koliki su udjeli pojedinih županija u ugovorenim sredstvima fondova EU (radi procjene koliko intenzivno županije koriste sredstva fondova).

Poseban se osvrt u analizi daje na Slavoniju (pet slavonskih županija) radi procjene intenziteta korištenja fondova EU, njihovog doprinosa gospodarskom rastu te **procjene uspješnosti dosadašnje provedbe Projekta Slavonija, Baranja i Srijem**, koji je pokrenulo Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU.

Projekt je pokrenut kako bi se osiguralo 2,5 milijardi eura (18,75 milijardi kuna) iz fondova EU isključivo za projekte na području pet slavonskih županija. Sredstva za ulaganja u poduzetništvo, poljoprivredu, obrazovanje, zdravstvo, istraživanje i razvoj, vodoopskrbu i odvodnju, kulturnu i prirodnu baštinu, sektor prometa, unutarnje plovne puteve i energetiku osigurana su u okviru postojećih operativnih programa i Programa ruralnog razvoja u financijskom razdoblju 2014. – 2020.

IZNOS UGOVORENIH SREDSTAVA FONDOVA EU PO ŽUPANIJAMA

Graf 1. ► Iznos ugovorenih sredstava fondova EU*, 2017. – 2018., mil. kuna

Izvor: MRRFEU; Obrada: HGK

* Kohezijski fond, Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Europski fond za ruralni razvoj

U 2017. i 2018. godini **ukupan je kumulativni iznos ugovorenih EU projekata** (zbroj sredstava ugovorenih po pojedinim županijama) **iznosio 41,7 mlrd. kuna**. Kao što je u uvodu napomenuto, podaci obuhvaćaju samo projekte koji se provode na području samo jedne županije, dok projekti koji se provode na području nekoliko županija ili na području cijele Hrvatske nisu prikazani u izvještaju Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova EU.

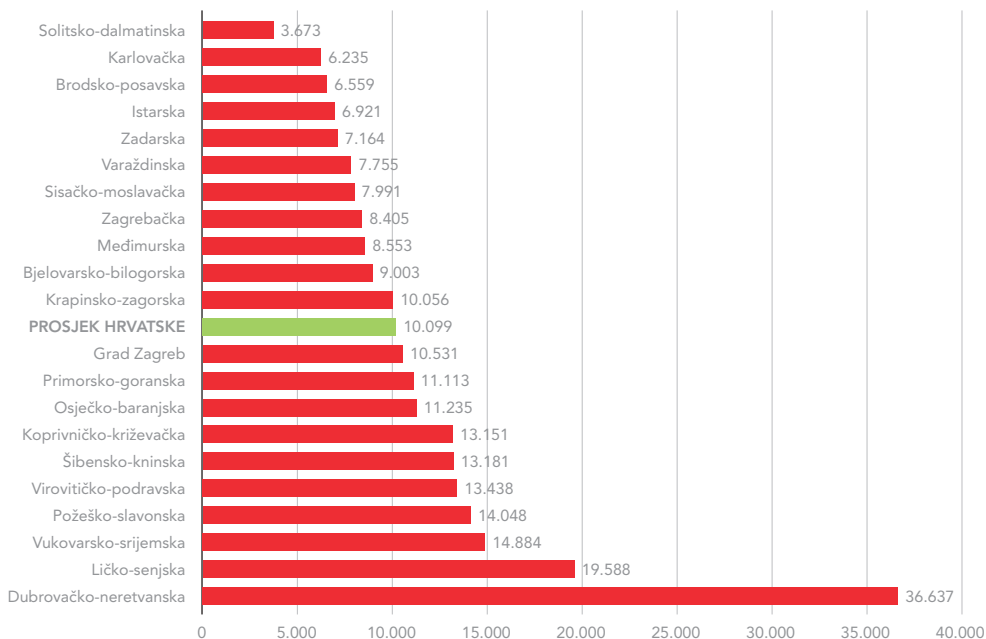
Najveći se iznos ugovorenih sredstava fondova EU u 2017. i 2018. (8,45 mlrd. kuna) odnosi na Grad Zagreb, koji čini oko trećine cjelokupnog hrvatskoga gospodarstva i gotovo 20% stanovništva Hrvatske.

Dubrovačko-neretvanska županija nalazi se na drugom mjestu i ističe se po ukupno ugovorenom iznosu (4,45 mlrd. kuna) među županijama jer se na području te županije provode, među ostalima, prvi i treći najveći infrastrukturni projekt u Hrvatskoj (Pelješki most i Zračna luka Dubrovnik).

Rangiranje županija po ukupnom iznosu ugovorenih EU sredstava ne znači da je neka županija bolja ili lošija u korištenju fondova jer su županije različite gospodarske veličine, strukture gospodarstava i broja stanovnika. Rangiranje pruža samo informativni prikaz raspodjele ugovorenih sredstava fondova EU po županijama.

UGOVORENA SREDSTVA FONDOVA EU PO STANOVNIKU PO ŽUPANIJAMA

Graf 2. ► Ugovorena sredstva fondova EU* po stanovniku (2017. – 2018.), kuna

Izvor: MRRFEU; Obrada: HGK

* Kohezijski fond, Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Europski fond za ruralni razvoj

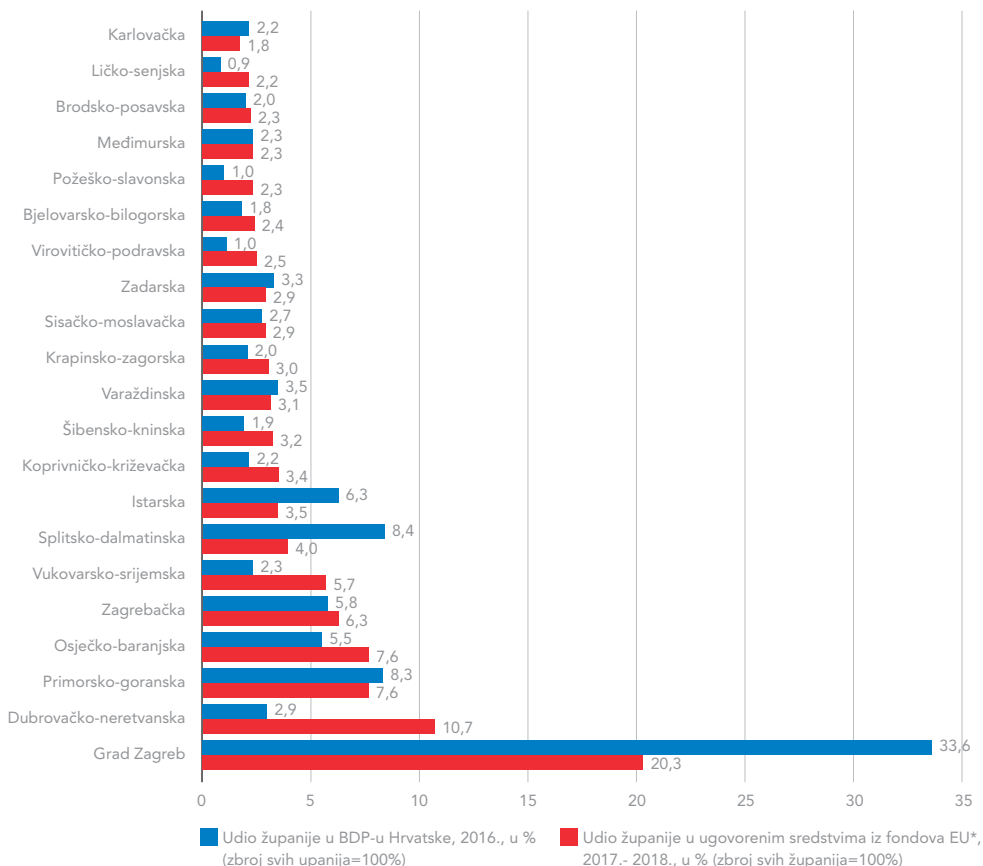
Podaci o ugovorenim sredstvima fondova EU po stanovniku pružaju informaciju o snazi distribucije ugovorenih sredstava fondova EU po županijama. Što je ugovoreni iznos po stanovniku veći, valja očekivati i veći utjecaj projekata na stanovništvo i gospodarstvo, stoga je i pozicija županije bolja.

Dubrovačko-neretvanska županija ističe se ugovorenim iznosom po stanovniku (36.637 kuna) upravo zbog navedenih dvaju projekata, a iza nje slijedi Ličko-senjska s 19.588 kuna po stanovniku.

Bitno je zamijetiti da su na 3., 4. i 5. mjestu tri županije iz Slavonije, što govori u prilog zaključku da su se u promatranom vremenu na tom prostoru intenzivirala ugovaranja EU projekata znatno iznad razine prosjeka Hrvatske. To opravdava očekivanja koja su postavljena pred Projekt Slavonija, Baranja i Srijem, potvrđuje njegovu dosadašnju ohrabrujuću dinamiku te pridonosi gospodarskom oporavku. Na idućim stranicama ove analize i drugi pokazatelji govore u prilog tome.

UDIO ŽUPANIJA U UGOVORENIM SREDSTVIMA FONDOVA EU U ODNOSU NA NJIHOV UDIO U NACIONALNOM BDP-u

Graf 3. ▶ Udio županija u ugovorenim sredstvima fondova EU* (2017. – 2018.) u Hrvatskoj i u BDP-u Hrvatske (2016.), u %

Izvor: MRRFEU; Obrada: HGK

* Kohezijski fond, Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Europski fond za ruralni razvoj

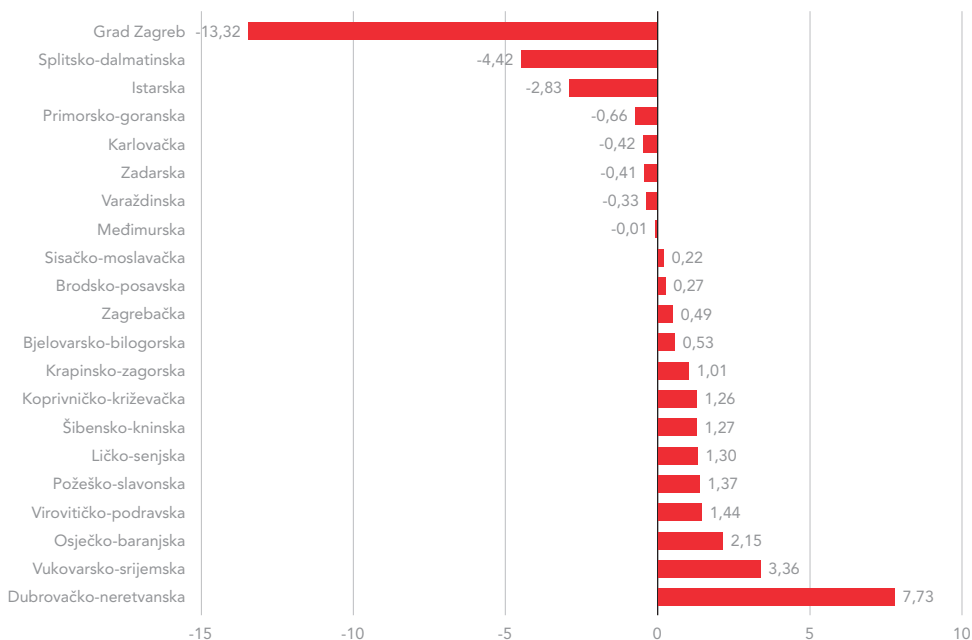
Iznos ugovorenih sredstava po županijama može se promatrati i u usporedbi s veličinom njihova BDP-a. Ako je udio neke županije u ukupno ugovorenim sredstvima iz fondova EU (crvena linija) veći od udjela te županije u BDP-u Hrvatske (plava linija), to pokazuje da ta županija koristi fondove EU u većoj mjeri nego što je „važnost“ te županije u gospodarstvu Hrvatske.

Na prvi je pogled vidljiv **veliki nerazmjer u slučaju Grada Zagreba, koji čini oko trećine BDP-a Hrvatske, a na sebe veže „samo“ oko 20% svih ugovorenih sredstava fondova EU u 2017. i 2018. godini.** S druge strane, BDP Dubrovačko-neretvanske županije čini tek oko 2,9% BDP-a Hrvatske, ali na nju se odnosi više od 10% svih ugovorenih sredstava, što je u velikoj mjeri posljedica projekta Pelješkog mosta.

Svih pet slavonskih županija ima osjetno veće udjele u ugovorenim sredstvima fondova EU nego što je njihov udio u gospodarstvu Hrvatske, što je pozitivno i poticajno za daljnji gospodarski oporavak tog dijela Hrvatske (detaljnije vidi: Graf 6 i Graf 7).

RAZLIKA IZMEĐU UDJELA ŽUPANIJA U UGOVORENOSTI FONDOVA EU I UDJELA U BDP-u

Graf 4. ▶ Udio županija u ugovorenim sredstvima fondova EU* (2017. – 2018.) u Hrvatskoj i u BDP-u Hrvatske (2016.), u %

Izvor: MRRFEU; Obrada: HGK

* Kohezijski fond, Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Europski fond za ruralni razvoj

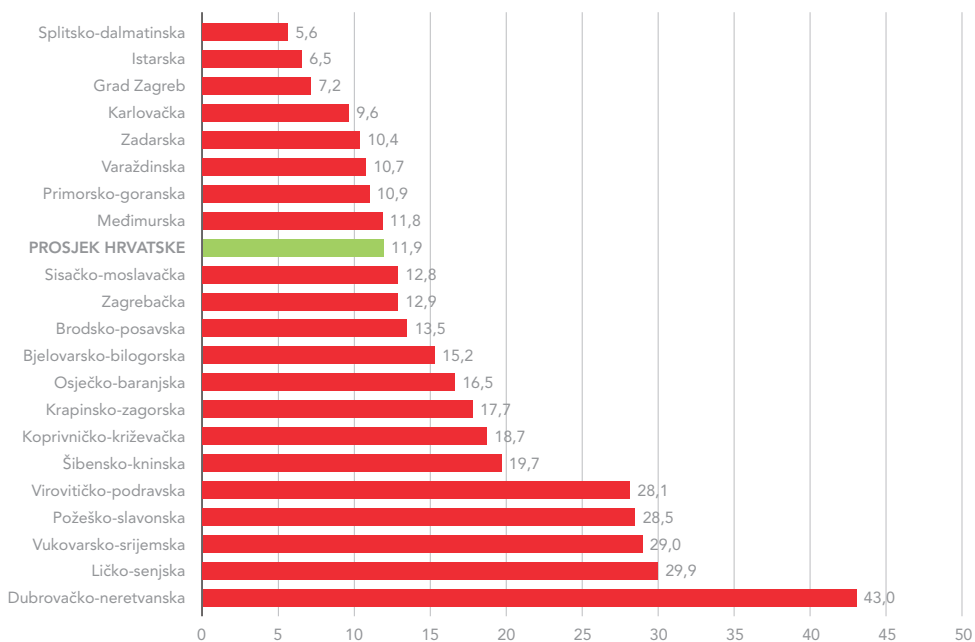
Graf 3 s prethodne stranice se radi pojednostavljenja može prikazati i kao graf na ovoj stranici (Graf 4), koji prikazuje razliku udjela pojedine županije u nacionalnom BDP-u i njezina udjela u ukupnom iznosu ugovorenih sredstava iz europskih fondova.

Pritom **negativna razlika znači da je županija ugovorila manje sredstava s obzirom na svoju relativnu gospodarsku snagu, a pozitivna razlika da je uspješnija u ugovaranju sredstava s obzirom na udio u nacionalnom BDP-u.**

Ovaj prikaz ponovo prikazuje uspješnost Dubrovačko-neretvanske županije u ugovaranju sredstava iz fondova EU (zbog već spomenutih velikih infrastrukturnih projekata) s obzirom na udio njezina gospodarstva u stvaranju ukupnog BDP-a Hrvatske, a naglašava i uspješnost korištenja fondova EU u slavonskim županijama, potpomognutih Projektom Slavonija, Baranja i Srijem.

VRIJEDNOST UGOVORENIH SREDSTAVA FONDOVA EU U ODNOSU NA BDP SVAKE ŽUPANIJE

Graf 5. ▶ Vrijednost ugovorenih sredstava fondova EU* (2017. – 2018.) u odnosu na županijski BDP (2016.), u % (ugovorena sredstva kao % BDP-a)

Izvor: MRRFEU; Obrada: HGK

* Kohezijski fond, Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Europski fond za ruralni razvoj

Graf 5 prikazuje odnos ugovorenih sredstava fondova EU po županijama (u 2017. i 2018.) i BDP-a svake županije (dakle udio ugovorenih sredstava u dvije godine u BDP-u za 2016. godinu).

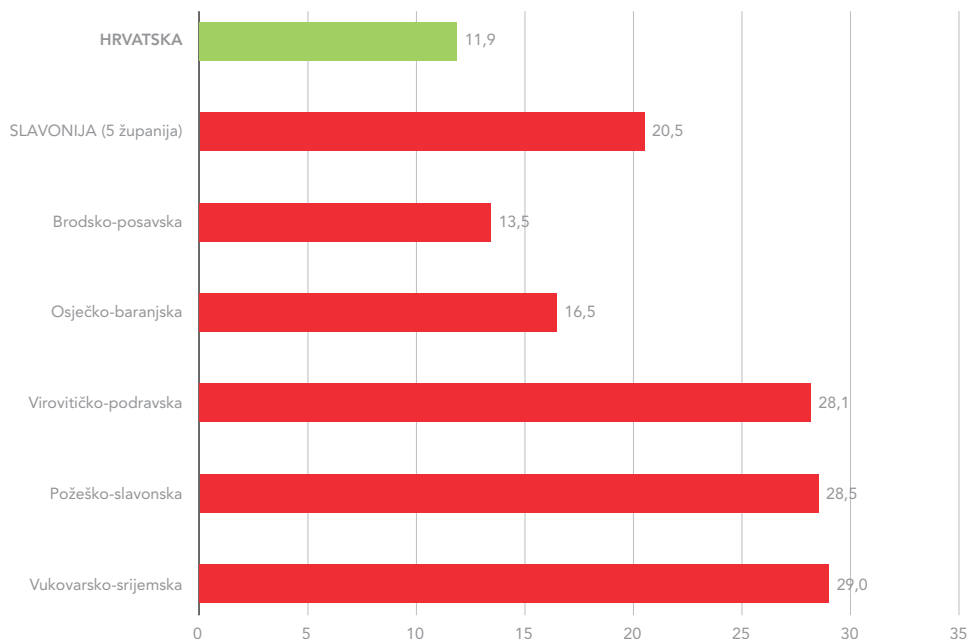
Taj udio **pokazuje relativnu važnost koju sredstva fondova EU imaju u svakoj pojedinoj županiji, imajući u vidu veličinu gospodarstva** svake županije. Što je udio veći, to je situacija povoljnija za županiju.

Zamjetno je da slavonske županije imaju izrazito velik promatrani udio (čak 3 od 5 Slavonskih županija blizu 30%). S obzirom na to da je i kod preostalih dviju slavonskih županija taj udio osjetno veći od prosjeka Hrvatske, može se zaključiti da je **u području Slavonije intenzivirano korištenje fondova EU**.

SLAVONSKE ŽUPANIJE - VRIJEDNOST UGOVORENIH SREDSTAVA FONDOVA EU U ODNOSU NA BDP

Graf 6. ▶ Slavonske županije – vrijednost ugovorenih sredstava fondova EU* (2017. – 2018.) u odnosu na županijski BDP (2016.), u % (ugovorena sredstva kao % BDP-a)

Izvor: MRRFEU; Obrada: HGK

* Kohezijski fond, Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Europski fond za ruralni razvoj

Iz Grafa 5 na prethodnoj stranici mogu se posebno izdvojiti slavonske županije kako bi se bolje prikazao njihov odnos s prosjekom svih županija. To je vidljivo na Grafu 6. Takav prikaz dodatno prikazuje da su **sve slavonske županije bolje od prosjeka svih županija RH kada se iznos EU sredstava koje su ugovorile promatra u odnosu na veličinu njihova BDP-a**. Po takvom pokazatelju, u Slavoniji je najbolja Vukovarsko-srijemska županija za kojom tek neznatno zaostaju Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska županija.

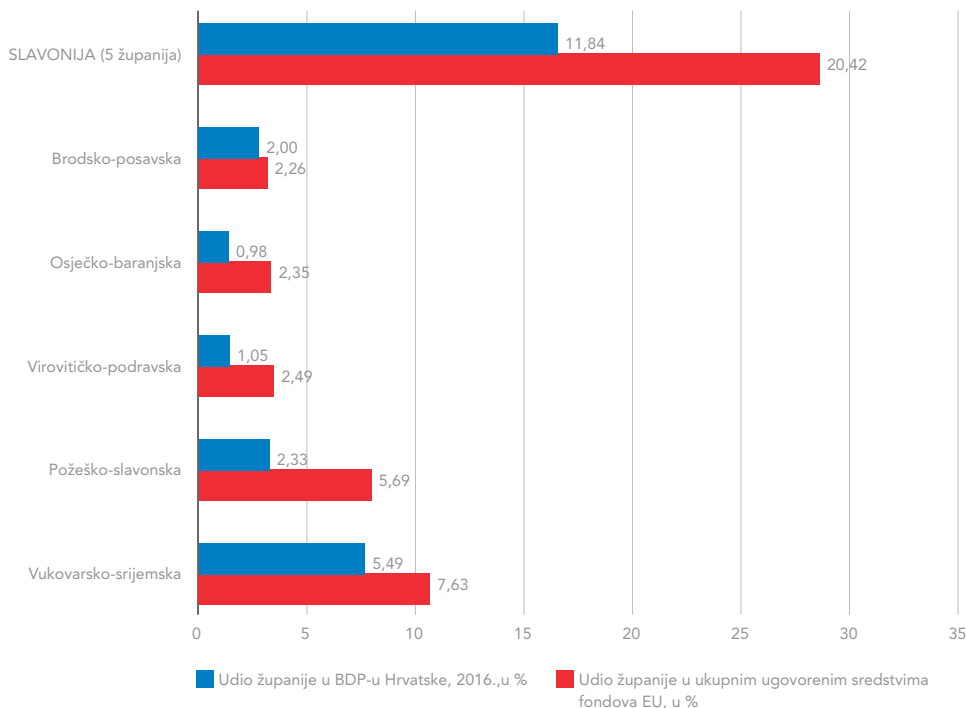
To se može povezati i s uspješnom dosadašnjom provedbom **Projekta Slavonija, Baranja i Srijem**, čiji je cilj ulaganjima te posebno korištenjem fondova EU dovesti do gospodarskog oporavka tog dijela Hrvatske.

Koliko je to bitno za Slavoniju, govori i podatak da su čak 4 od 5 slavonskih županija na 32% do 34% prosjeka razvijenosti EU (gledajući BDP po stanovniku, prema podacima Eurostata), što ih svrstava u **2,5% najnerazvijenijih NUTS 3 regija u EU**.

Taj je silazni trend zaustavljen 2016. godine te se razvijenost Slavonije lagano počela približavati prosjeku EU (detaljnije vidjeti u Zaključku ove analize, str. 10).

SLAVONSKE ŽUPANIJE – UDIO U UGOVORENIM SREDSTVIMA IZ FONDOVA EU I U BDP-U HRVATSKE

Graf 7. ▶ Udio slavonskih županija u ugovorenim sredstvima iz fondova EU* (2017. – 2018.) i usporedba s udjelom županija u BDP-u Hrvatske (2016.)

Izvor: MRRFEU; Obrada: HGK

* Kohezijski fond, Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Europski fond za ruralni razvoj

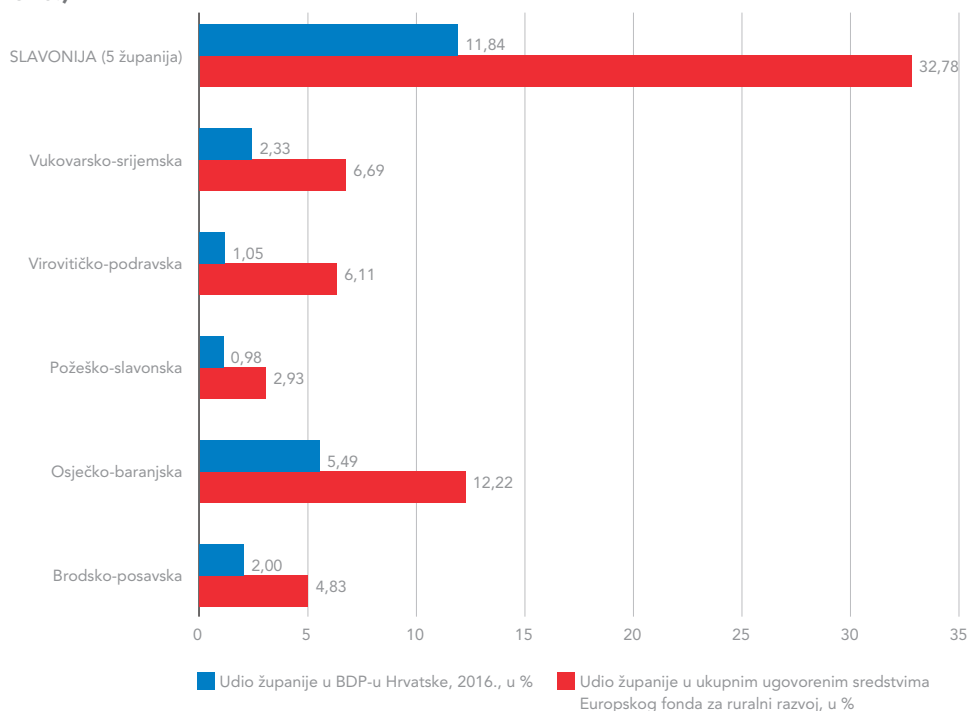
Uspješnost slavonskih županija može se zasebno promatrati i putem razlike njihova udjela u ugovorenim sredstvima svih županija i njihova udjela u nacionalnom BDP-u. **Županija se može smatrati uspješnijom što je njezin udio u ugovaranju sredstava EU fondova (crveni stupac) veći u odnosu na udio u nacionalnom BDP-u (plavi stupac).**

Po tako promatranim pokazateljima se **Vukovarsko-srijemska ponovo pokazuje kao najuspješnija** jer je u razdoblju 2017. – 2018. uspjela ugovoriti 5,7% ukupno ugovorenog iznosa na nacionalnoj razini, što je 2,44 puta više od udjela u nacionalnom BDP-u, u kojem ta županija sudjeluje sa samo 2,3%.

Takvi su podaci za Vukovarsko-srijemsku županiju, ali i za ostale slavonske županije, ponajprije one kod kojih je udio u ukupno ugovorenim sredstvima također više nego dvostruko veći od udjela u nacionalnom BDP-u (Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska) još jedna potvrda ohrabrujuće dinamike provedbe Projekta Slavonija, Baranja i Srijem.

SLAVONSKE ŽUPANIJE – UGOVORENA SREDSTVA FONDA ZA RURALNI RAZVOJ I USPOREDBA S BDP-OM

Graf 8. ▶ Udio slavonskih županija u ugovorenim sredstvima iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (2017. – 2018.) i usporedba s udjelom županija u BDP-u Hrvatske (2016.)

Izvor: MRRFEU; Obrada: HGK

Cilj je Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj jačanje europske politike ruralnog razvoja i pojednostavljivanje njezine provedbe.

Stoga je njegovo znatnije korištenje povezano s regijama s većim udjelom poljoprivrednog stanovništva i poljoprivredne proizvodnje, pa tako i s područjem Slavonije.

Naime, kada se promatra struktura BDP-a, pokazuje se da je kod dviju slavonskih županija poljoprivreda najvažnija djelatnost (Vukovarsko-srijemska i Virovitičko-podravaska), u jednoj je druga najvažnija (Osječko-baranjska), a kod dviju županija (Požeško-slavonska i Brodsko-posavska) treća. **Svih pet slavonskih županija u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva na nacionalnoj razini sudjeluje s 38%.**

Stoga je bitno naglasiti da su **slavonske županije uspješne i po ugovaranju sredstava iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj** jer je njihov udio u ugovaranju sredstava iz tog fonda (crveni stupci na grafu) znatno veći od njihova udjela u stvaranju nacionalnog BDP-a (plavi stupci na grafu).

Po razini ugovorenih sredstava iz toga fonda (32,8% ukupnog iznosa na nacionalnoj razini) slavonske su županije bile najuspješnije, nešto su manji udio imale u Operativnom programu Učinkoviti ljudski potencijali (29,6%), dok su najmanji udio u ukupno ugovorenim sredstvima imale u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija (15,5%).

ZAKLJUČNO

- Najveći se iznos ugovorenih sredstava fondova EU u 2017. i 2018. (8,5 mlrd. kuna), promatrano po županijama, odnosi na **Grad Zagreb**, što predstavlja **oko 20,3% ukupno ugovorenih sredstava** u Hrvatskoj.
- **S obzirom na veličinu i gospodarsku snagu, najuspješnija je županija po ugovaranju sredstava iz EU fondova Dubrovačko-neretvanska županija.** Zahvaljujući velikim projektima izgradnje Pelješkog mosta i obnove Zračne luke Dubrovnik ova je županija ugovorila najviše sredstava kada se njihov iznos promatra u relaciji s brojem stanovnika i udjelom te županije u nacionalnom BDP-u.
- **Slavonske županije vrlo dobro stoje po relativnim pokazateljima vrijednosti ugovorenih sredstava iz fondova EU u odnosu na ostale županije u Hrvatskoj.** To se u najvećoj mjeri može pripisati provedbi Projekta Slavonija, Baranja i Srijem čiji je cilj osigurati povlačenje 2,5 milijardi eura (oko 18,75 milijardi kuna) iz fondova EU isključivo za projekte na području pet slavonskih županija. Do kraja 2018. godine, od toga je iznosa ukupno ugovoreno oko 8,5 milijardi kuna, odnosno blizu 48%.
- **Posljedica je provedbe Projekta Slavonija, Baranja i Srijem znatno veći iznos ugovorenih sredstava u pet slavonskih županija u odnosu na nacionalni prosjek** kada se taj iznos promatra u odnosu na broj stanovnika svake županije, u odnosu na udio BDP-a županija u nacionalnom BDP-u ili u odnosu na BDP svake od županija. Isti zaključak vrijedi i kada se promatra svaka od pet slavonskih županija ili kada se promatra njihov prosjek. **U brojkama to izgleda ovako:**
  - Pet slavonskih županija čini **11,84%** BDP-a Hrvatske, a njihov je udio u ukupnim ugovorenim sredstvima fondova EU dosegao dvostruko većih **20,42%**.
  - Vrijednost ugovorenih sredstava fondova u 2017. i 2018. u Slavoniji dosegla **20,5%** BDP-a (pri čemu u Virovitičko-podravskoj, Požeško-slavonskoj i Vukovarsko-srijemskoj blizu **29%**), dok je vrijednost na razini Hrvatske **11,9%**.
  - Vrijednost je ugovorenih sredstava iz Fonda za ruralni razvoj u 2017. i 2018. godini u Slavoniji dosegla **32,78%** ukupnog iznosa na razini Hrvatske.
  - U svim je slavonskim županijama udio ugovorenih sredstava fondova EU (u ukupnom iznosu u Hrvatskoj) veći od udjela tih županija u BDP-u Hrvatske.
- **Dobri rezultati Projekta Slavonija, Baranja i Srijem, odnosno dobra dinamika ugovaranja, a onda i povlačenja sredstava fondova EU dat će znatan doprinos dinamičnijem razvoju slabije razvijenih slavonskih županija i smanjivanju regionalnih razlika na razini Hrvatske i u idućim godinama. Već je u 2016. godini zabilježeno ohrabrujuće poboljšanje u pokazatelju razvijenosti svih slavonskih županija.** Naime, razina razvijenosti četiriju slavonskih županija bila je od 32% do 34% prosjeka EU u 2015. godini (Osječko-baranjske 47%), da bi u 2016. godini sve županije zabilježile pomak nabolje: **Osječko-baranjska se za 1,7 postotnih bodova približila prosjeku razvijenosti EU, Virovitičko-podavska za 1,6, Vukovarsko-srijemska za 1,4, Brodsko-posavska za 1,1 te Požeško-slavonska za 0,9 bodova.**

Opće napomene:

Ovu analizu izrađuje i za nju je odgovorna HGK. Informacije, mišljenja, analize i zaključci koji se iznose temelje se na javnim statističkim i ostalim informacijama što potječu iz izvora u čiju se potpunost i točnost HGK pouzdaje, ali za koje ne jamči. Utoliko su informacije, mišljenja, analize i zaključci izneseni u ovoj publikaciji podložni promjenama koje ovise o promjenama izvora informacija te o promjenama koje nastupe od trenutka pisanja teksta do njegova čitanja. Ova publikacija ili njeni dijelovi ne mogu se kopirati ili bilo kako drukčije reproducirati bez navođenja izvora.